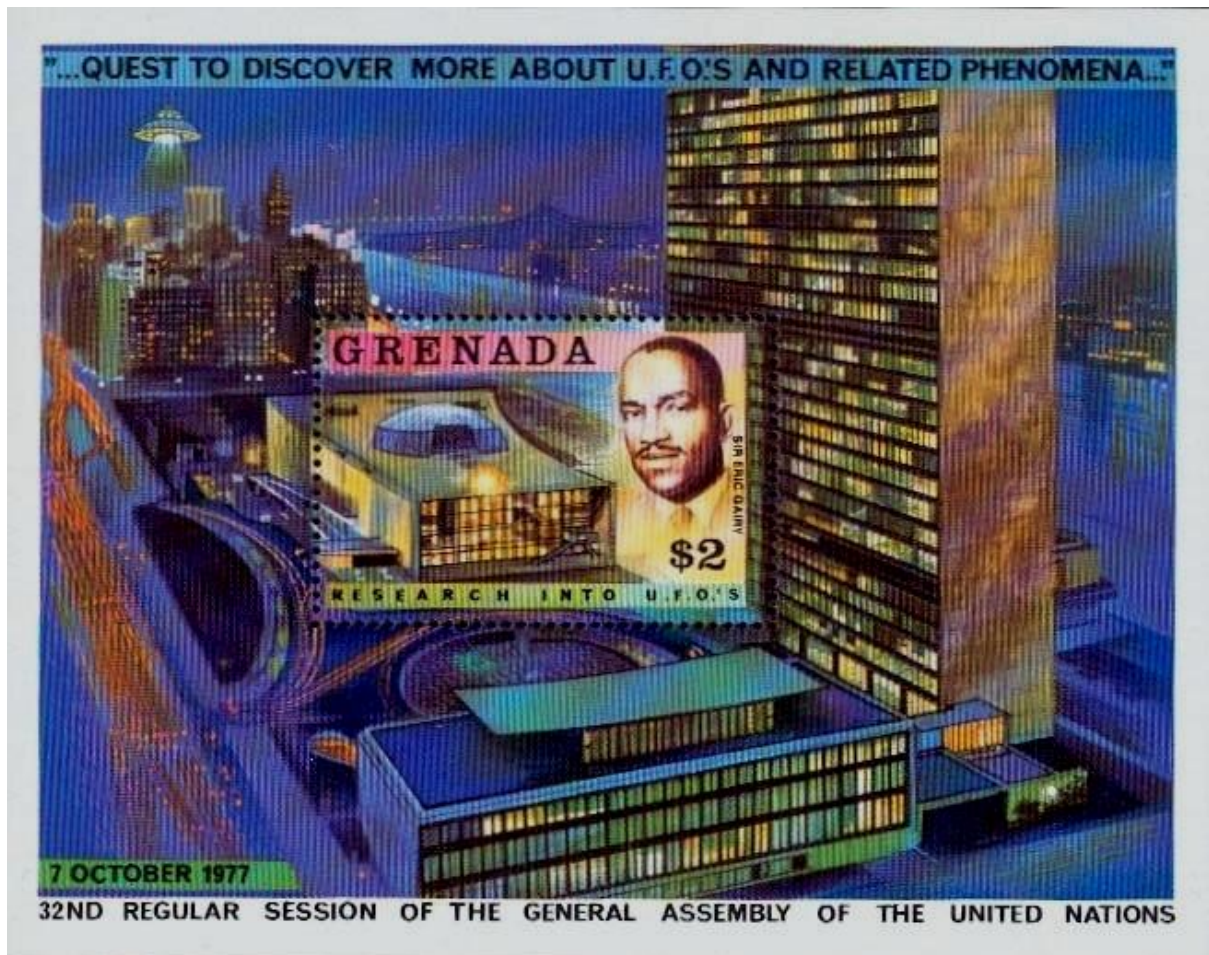


עב"מים וחייזרים על בולים ד"ר דורון בורשטיין

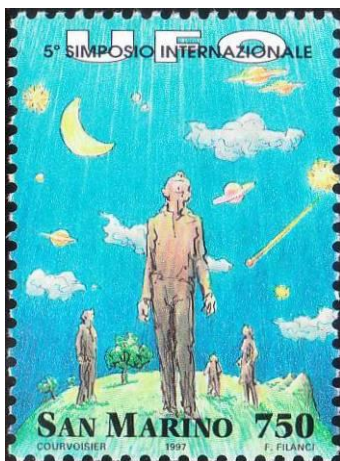
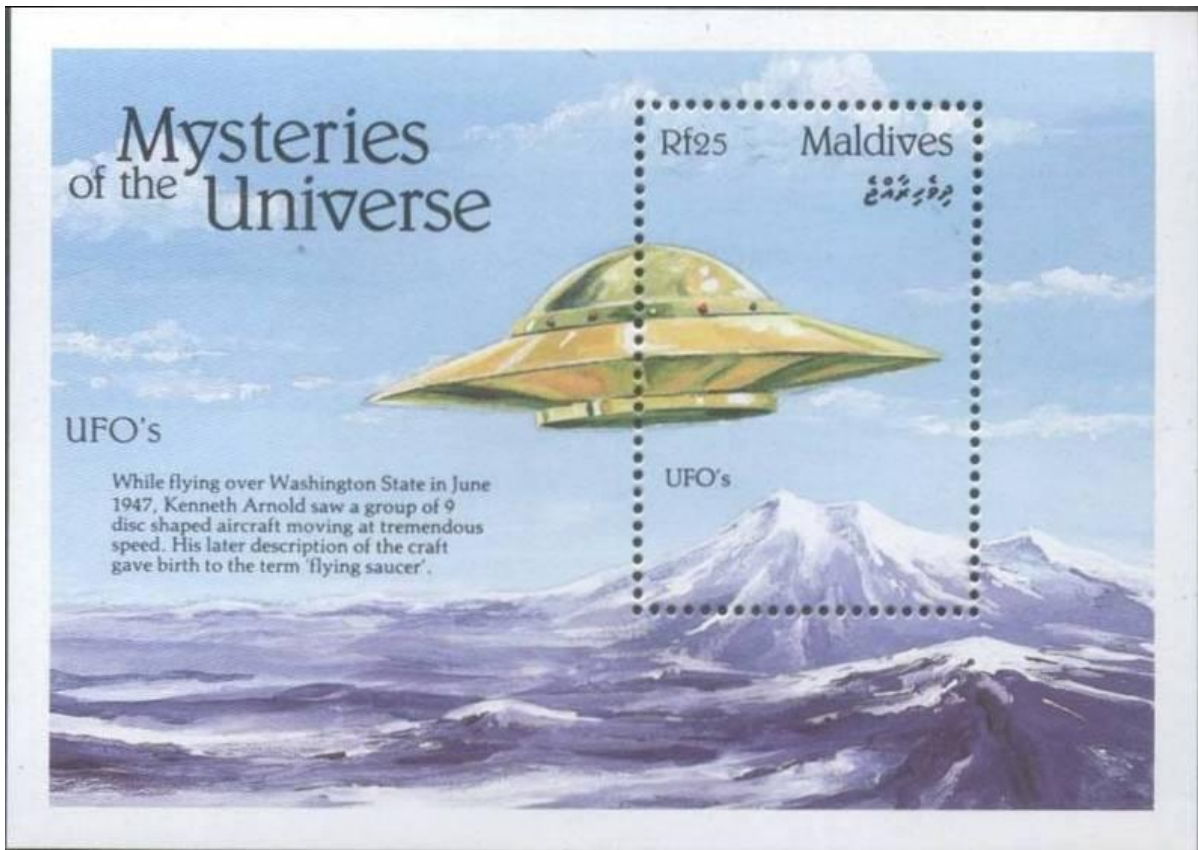
חובבי עצמים בלתי מזוהים (עב"מים) ובולים חולקים לפחות אהבה משותפת אחת: התשוקה לאיסוף – בין אם מדובר בסרטון חדש המציג תופעה בלתי מוסברת או מעטפת יום ראשון נחשקת. החל מאמצע שנות ה-70 נוצרו לחובבי העב"מים הזדמנויות רבות לשלב את שתי התשוקות בדמות "צלחות מעופפות" על-גבי בולים.

תאריך הלידה המקובל של נושא העב"מים על-גבי בולים הוא 1978, כאשר המדינה הקטנה גרנדה אשר באיים הקריביים הנפיקה סידרה של בולים וגליונית מזכרת המוקדשת לעב"מים. הסיבה להנפקה הייתה פניתו של ראש הממשלה שם דאז, **סר אריק גריי**, ב-7 באוקטובר 1977, אל העצרת הכללית של האו"ם בבקשה לקדם חקירה רשמית של תופעת העב"מים. הייתה זו ההנפקה הרשמית הראשונה בנושא, והעיצוב כלל ציור של צלחת מעופפת הטסה מעל בניין האו"ם. ההנפקה זכתה להצלחה גדולה בקרב חובבי העב"מים ברחבי העולם, אשר ראו בכך הכרה רשמית בתופעה. גם אספני הבולים קיבלו בעניין רב את הנושא הבולאי החדש, והקרוניקל פילטלי, אחד מכתבי העת הבולאיים החשובים ביותר, הקדיש להנפקה את השער של גליון מאי 1979.



ההנפקה הראשונה בנושא עב"מים.

אולם לא הייתה זו הפעם הראשונה שבה ניסו לקשור את נושא העב"מים לבולאות. בסוף שנות ה-60 של המאה ה-20 פרסם המגזין קליפאוס ספר בולאות מאת **פיל אסתר** תחת הכותרת "במסלול עם בולים". הספר כלל בולים הקשורים בחלל, ובכלל זה גם מספר בולים הקשורים לעב"מים, גם אם עב"מים אינם מוצגים בהם מפורשות, כגון בולים המראים מקומות הקשורים לאירועים בלתי מוסברים כאלו ואחרים. בטורו בעיתון רשם מחבר הספר כי "יש לצפות שעב"מים במוקדם או במאוחר יקבלו את מקומם על-גבי בולים".



ואולם קצב ההנפקות היה איטי מהצפוי. 14 שנה נאלצנו לחכות עד ההנפקה השניה של עב"מים על גבי בולים – שלוש גליוניות מזכרת של איי מלדיב אשר הונפקו בשנת 1992. הגליוניות מוקדשות לאירוע משנת 1947, שהיה גם אחד הדיווחים הראשונים אודות עב"מים: טייס חייל האויר האמריקאי **קנת' ארנולד** דיווח כי בשעה שטס מעל מדינת וושינגטון זיהה תשעה עצמים דמויי דיסקית הטסים במהירות מדהימה. בעקבות תיאור זה נולד המינוח "צלחת מעופפת". בשנת 1997 זכינו לבול ראשון ממדינה מכובדת – סאן מרינו הנפיקה בול לרגל הכנס הבינלאומי ה-5 בנושא עב"מים.

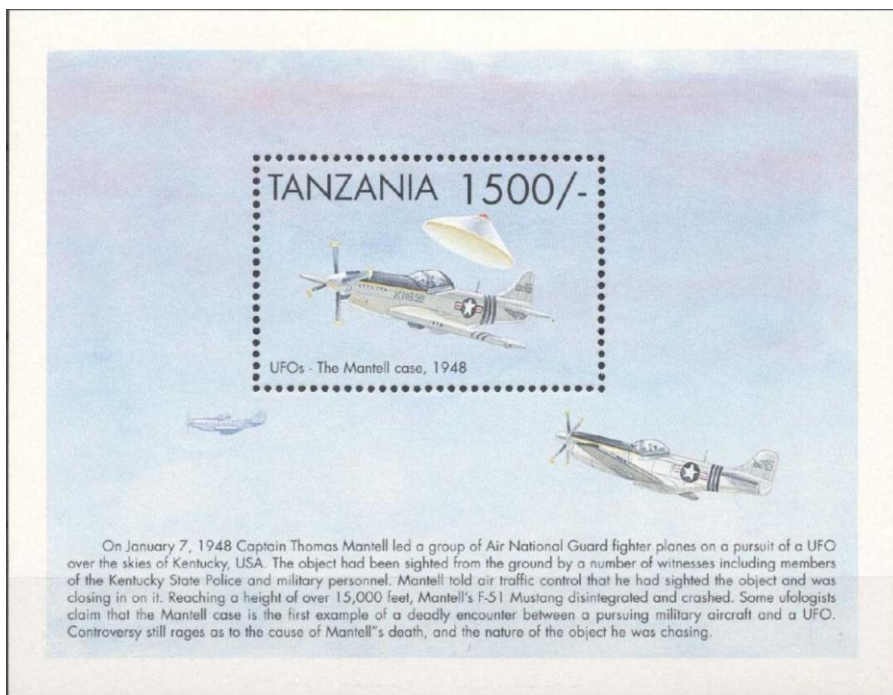
כמו ברוב נושאי האיסוף גם בתחום העב"מים יש בולי שוליים – כאלה הקשורים לנושא רק בדוחק. כך, למשל, בבול הקנדי משנת 1952 נראים עננים בשמיים, אשר צורתם

מזכירה צורה של צלחת מעופפת. לאדם מן השורה זה אולי נראה דמיון מרחיק לכת, אבל תסכימו איתי שחובבי העב"מים הם בהגדרה אנשים בעלי דמיון לא מבוטל... יש המחשיבים גם את הבול מהותיקן, המראה את **אליהו הנביא** העולה בסערה השמימה, כבול המציג עב"ם תנ"כי. אגב, גם ישראל הוציאה בול המציג את אליהו עולה השמימה במרכבת אש בבול משנת 2000 לזכרו של **ז'ול ורן** והמדע הבדיוני.



למעלה: עננים בצורת צלחת מעופפת. משמאל: אליהו עולה השמימה על גבי עב"ם תנכיי ומרכבות האש של ז'ול ורן.

אך די לנו מבולים שיכולים להזכיר, אולי, עב"מים. הבה נבחן אילו מדינות הוציאו בולים אשר עניינם עב"מים כנושא הבול. בין המדינות ניתן למצוא כאמור את גרנדה, סאן מרינו, איי מלדיב, ניקרגואה, טנזניה, טורקמניסטן וטג'יקיסטן. אין זו רשימה מרשימה של מדינות, אך לרוב מדובר בהנפקות לגיטימיות. לעיתים ההנפקות מתייחסות לאירועים היסטוריים, כגון וועידות וכיוצא בזה. טנזניה, לדוגמה, הוציאה בשנת 1999 4 גליונות המתארות עב"מים שונים. אחד הגליונות מוקדש ל"תקרית מנטל": בינואר 1948 נשלח טייס חיל האויר האמריקאי **תומאס מנטל** על ידי מפקדו לבדוק עשרות דיווחים שהתקבלו אודות עב"ם שטס בשמי קנטאקי. מנטל, טייס קרבי עתיר ניסיון,



דיווח על חפץ מתכתי ענק שטס מעליו והחליט לרדוף אחריו. לאחר זמן קצר אבד עימו הקשר ולאחר התברר כי מטוסו התרסק. יש הטוענים, כי מנטל הגביה עוף מידי ולכן התעלף בתא הטייס, אך אחרים משוכנעים כי החוצנים אשר הטיסו את העב"ם גרמו למותו.

באיסוף בולי הע"במים לא נפקד מקומם של אישים אשר ביחס אליהם קיימים סיפורים הקשורים לעב"מים. כך למשל הוציאה איטליה בשנת 1957 בול המציין אלפיים שנה למותו של **קיקרו**, אשר בכתביו ניתן למצוא תיאורים שכיום מזכירים לחובבי העב"מים תיאורים מעולמות אחרים. סיפורי עב"מים קיימים גם כיום, ואנשי שם לא מעטים דיווחו שחזו באירועים בלתי מוסברים. דוגמא אחרת היא האסטרונם הדגול **קלייד טומבו**, אשר גילה את כוכב פלוטו בשנת 1930. אסטרונם זה תיאר כיצד בשנת 1949, הוא ישב על מרפסת ביתו בחברת אנשים רבים ויחד הם צפו בחזיון, אשר ניתן לפרשו כעב"מים הטסים בשמי הלילה במהירות רבה ובאקרובטיות שאיננה קיימת במטוסים על פני כדור הארץ. בולים לזכרו של טומבו הונפקו בסנט וינסנט ובמונאקו.



קיקרו

בצד אישים הקשורים לתחום לא נפקד גם מקומם של אתרים אשר זכו לביקורי עב"מים, אם גם רק בסרטים הוליוודיים. בול אמריקאי משנת 1956 מראה את האתר הלאומי "מגדל השטן" שבמדינת ויומינג. הר זה מוכר היטב לצופי סרטו של **סטיבן ספילברג** "מפגשים מן הסוג השלישי" משנת 1977.



קלייד טומבו

חובבי התחום מייחסים חשיבות רבה גם למונומנטים היסטוריים אשר לטענתם נוצרו בהשראת מפגשים עם תרבויות חוצניות, ובעיקר אלו שבאמריקה הדרומית והמרכזית. בשנת 1960 הנפיקה בוליביה סידרה בת ארבעה בולים המציגים את הריסות "שער השמש" הנמצאת כ-60 קילומטר מהבירה לה-פז. "שער" זה נחצב מסלע ענק אחד, אשר שוקל כ-10 טונות. האבן עשירה בתיאורים גרפיים של אל השמש הרוכב על כלי הדומה לחללית ואשר מוקף בעוד דמויות טסות.



הציפור המיתולוגית גארודה



שער השמש בבוליביה



מגדל השטן

אך לא רק באמריקה הדרומית: גם בהודו רווחים סיפורים, אשר ניתן ליחס להם משמעויות הקשורות לעצמים בלתי מזוהים. בשנת 1957 הוציאה קמבודיה בול לכבוד העוף המיתולוגי **גארודה**, אשר נשא את **וישנו**, אחד משלושת האלים החשובים של הבודהיזם. האם מדובר בכלי טייס חוצני שהתגלגל לאגדות האדם?



חוצנים בנו את אתר העתיקות בבעלבכ?

גם המזרח התיכון אינו חף מביקורים של אורחים מהחלל החיצון. כך זכה לו אתר העתיקות המפורסם של העיר בעלבכ שבלבנון להערכה רבה בקרב חובבי העב"מים. אלו טוענים, כי האבנים הענקיות (20 מטר אורכן) המרכיבות אותו הובאו למקום ממרחק עצום בימי קדם, והדבר היה ניתן לביצוע רק בעזרה של חוצנים.

כמובן, אם עב"מים אכן קיימים, הרי שמישהו (או משהו) היה צריך להביא אותם לכאן, כלומר חיזרים או חוצנים. מספר בולים ממדינות שונות בעולם כוללים ציורים של חיזרים שונים ומשונים, המתבססים על תיאורים של עדי ראייה או על תיאורים המופיעים בסרטים ובספרים.

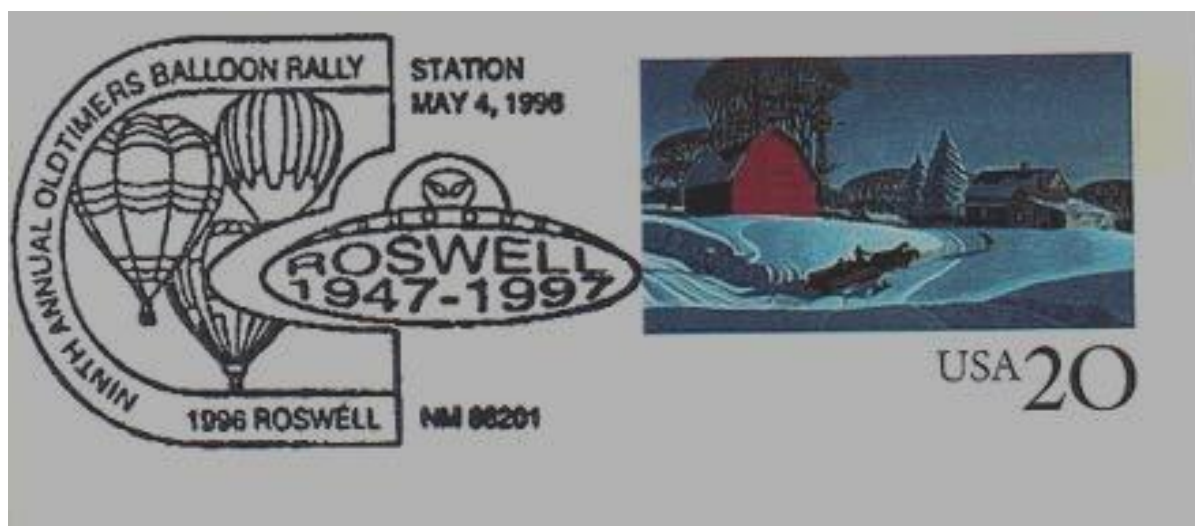


אי.טי. – חבר מכוכב אחר



החיזרים באים

כיאה לתחום אספנות רציני, חובבי הנושא אינם מוגבלים לבולים בלבד, והם יכולים להרחיב את אספנותם גם לחותמות ולפריטים בולאיים אחרים הקשורים לנושא. חותמות המתארות עב"מים הופיעו בעשורים האחרונים בכל העולם בהקשרים שונים. בארצות הברית הונפקו מספר חותמות המתייחסות לתקרית רוזוול משנת 1947 – אחד מאירועי העב"מים הראשונים, וללא ספק המפורסם שבהם. כידוע, דיווח אז חקלאי בשם **וויליאם ברייזל** כי מצא שרידים של צלחת מעופפת בשטח פתוח במרחק של כ-50 קילומטר מהעיירה רוזוול. לחיל האויר האמריקאי היה בסיס באיזור, ולאחר בדיקה הודיע דובר הבסיס כי מדובר בשרידים של עצם בלתי מזוהה ממקור חיצוני שהתרסק באיזור. למחרת הוציא חיל האויר הודעה מתקנת, לפיה מדובר בשרידים של כדור פורח ניסיוני ששימש לחיזוי מזג האויר. הודעת התיקון התקבלה בספקנות על ידי רבים, הרואים בה ניסיון מכוון של הממשל הפדרלי להעלים את האמת. במלאת 50 שנה לאירוע התקיים ברזוול ראלי של כדורים פורחים, והחותמת המציינת את המאורע כוללת גם צלחת מעופפת וחיזר הנשקף ממנה.



גם מקומם של דברי בולים וחותמות ביול לא נפקד מהנושא. בחרתי להציג כאן חותמת ביול כחול לבן, המראה צלחת מעופפת, אם גם כחלק משני בלבד בעיצוב. החותמת, הנראית בעמוד הבא, הוכנה לכבוד יום הנוער שהתקיים במסגרת תערוכת הבולים העולמית ישראל 98. בחותמת נראים שני נושאי איסוף המושכים במיוחד ילדים – בעלי חיים (המיוצגים על ידי כלב וחתול) וחלל (המיוצג על ידי צלחת מעופפת).



נושא העב"מים הוא כיום רחב, וניתן להתפתח בו לכיוונים שונים. הוא מהווה חלק בלתי נפרד מכל אוסף בנושא חלל, אך גם יכול לעמוד כנושא בפני עצמו או להשתלב באוספים הבוחנים אמונות עממיות שונות. אני מניח שהאוספים אותו ממתינים ליום בו יופיעו על גבי בול רשמי של מדינה לא רק ציורים של חייזרים ועצמים בלתי מזוהים פרי הדמיון אלא דמויות אמיתיות. מי יודע – אולי בעוד זמן מה ירוצו האספנים להשיג את המכתב הראשון שעשה דרכו מכדור הארץ אל חייזר בארץ לא נודעת?

דורון בורשטיין הוא ד"ר לכימיה, האוסף את בולי ישראל וכן בולים בנושא "נופים של סכסוכים באירופה". האיסוף בנושא עב"מים החל אצלו בשל העניין בתפר שבין מדע למדע בדיוני. כתובתו למשלוח תגובות: dorm@actcom.co.il